

Op zoek naar het genoeg

Klimaatberichtgeving door NOS Nieuws

Klacht en reactie omroep

In februari 2022 diende XR Nieuwsmedia¹ een [klacht](#) in over de klimaatberichtgeving van NOS Nieuws. Samengevat stelde de klacht: “De NOS besteedt onvoldoende aandacht aan nieuws en actualiteit over de klimaat- en ecologische crisis. De frequentie en kwaliteit van de verslaggeving staan niet in verhouding tot de omvang, complexiteit, en het publieke belang van het onderwerp [...]. Hiermee blijft NOS op een aantal punten in gebreke ten opzichte van de journalistieke code van NPO, alsmede de eigen missie van de organisatie.”

De klacht werd in een aantal punten (in termen van XR Nieuwsmedia: “bemensing, categorisering, frequentie berichtgeving, duiding berichtgeving”) toegelicht. Van de ombudsman werd gevraagd op al deze punten uitspraak te doen. Daarnaast werd gesteld dat “de NOS in gebreke [blijft] bij het naar objectieve (wetenschappelijke) standaard wegen van de relevantie van het nieuws rondom de klimaat- en ecologische crisis. Een dergelijk criterium van weging naar wetenschappelijke relevantie mag een omissie heten in de journalistieke code van de NPO.” Ook hierover werd het oordeel van de ombudsman gevraagd.

De hoofdredacteur van NOS Nieuws schreef een uitgebreide [reactie](#) op de klacht. Kern daarvan: “wij zijn als redactie onafhankelijk en zien het als onze taak de wereld te tonen zoals hij is. We kiezen daarbij die onderwerpen die we relevant en belangwekkend voor ons miljoenenpubliek vinden. We checken, doen aan hoor en wederhoor, bieden context en achtergronden, zijn op die platforms waar ons publiek is en hebben als redactie geen mening over de nieuwsfeiten die we brengen.”

De hoofdredacteur stelde dat klimaatverandering een zeer belangrijk onderwerp is waarvoor frequent aandacht is, “maar dat is wat anders dan wat u vraagt. Wat scherper gezegd: wij zijn niet de notulist van uw agenda of doelstellingen, maar kiezen onze eigen benadering. Wat we in elk geval zelf nooit doen is een standpunt als redactie innemen: ik hecht eraan dat nog eens te benadrukken. Dat dit wel het geval zou moeten zijn is een misvatting die ik op diverse plaatsen in uw schrijven tegenkom.”

XR Nieuwsmedia legde daarop de klacht terug bij mij en vroeg

→ een uitspraak te doen over “tekortkomingen van de journalistiek van NOS gerelateerd aan zowel de klimaat- en ecologische crisis (voorts: klimaatjournalistiek), getoetst aan de journalistieke code van de NPO”.

→ “in het licht van het existentiële gevaar voor onze samenleving, het initiatief te nemen tot een onafhankelijk onderzoek naar de noodzaak en vorm van redactiebeleid ten aanzien van verslaggeving rondom de klimaat- en ecologische crisis”

¹ Volgens de eigen [website](#) een ‘gemeenschap van bezorgde burgers en journalisten’ die ziet dat ‘Nederlandse media consequent de ernst van de klimaat- en ecologische crisis ontkennen’.

→ “De publieke omroep dient een voorbeeldige rol te spelen in het omroeplandschap waar het gaat om kwesties van publiek belang en nieuwsgaring, en daarin schiet de NOS tekort waar het gaat om bemensing, categorisering, frequentie en duiding. Zodoende is klaarblijkelijk een extra impuls noodzakelijk voor de redactie, directie en raad van toezicht.”

Publieke taak

Wat is de taak van de publieke omroep NOS? En schiet NOS Nieuws tekort waar het die wettelijke taak en eigen formulering van de missie betreft, zoals XR Nieuwsmedia stelt? De [taak](#) van de NOS is volgens de Mediawet het verzorgen van een “brede en onafhankelijke nieuwsvoorziening”, de omroep vult dat [zelf](#) in als het doel “de primaire informatiebron te zijn op het gebied van nieuws, sport en evenementen, zodat de Nederlandse burger beter in staat is te oordelen over ontwikkelingen in de wereld, waardoor hij zijn gedrag beter kan bepalen. De NOS hanteert hierbij de hoogste journalistieke eisen van zorgvuldigheid, betrouwbaarheid, ongebondenheid, pluriformiteit en objectiviteit”.

Ook is er het [Genrebeleidsplan Journalistiek](#) van de NPO, waarin sinds dit voorjaar de uitgangspunten en kaders staan voor dat wat de publieke omroepen op het vlak van journalistiek maken. Het legt helder uit waar de journalistiek van de NOS voor moet staan: “Het is de taak van de NOS programma’s te maken die zich bij uitstek lenen voor gezamenlijke verzorging, bijvoorbeeld de dagelijkse nieuwsvoorziening, parlementaire verslaggeving en sportverslaggeving. De uitgangspunten voor de programma’s van de NOS zijn immers juist niet gedreven vanuit een stroming zoals dat bij de erkende media-instellingen wel het geval is. [...] Daarbij vindt de NOS zelf niets, maar ze wil wel weten hoe het zit: open en onbevagen is de gewenste houding bij een onderwerp.”

Mediawet, missie en genre-kadering door de NPO maken taakomroep NOS verantwoordelijk voor de eerstelijns nieuwsvoorziening voor de gehele samenleving. Dat houdt in dat dagelijks een veelheid aan informatie en onderwerpen vanuit een onafhankelijke invalshoek verslagen en van context voorzien dient te worden, voor een zo groot mogelijk publiek.

Een publieke nieuwsorganisatie zal moeten streven naar brede dekking maar kan daarin nooit compleet zijn. Noch kan zij één thema of onderwerp anders op nieuwsrelevantie beoordelen dan andere en daardoor exclusiviteit geven. Eisen dat wel te doen – zelfs bij een thema dat als zo veelomvattend en urgent gezien wordt als het klimaat – is eisen dat de publieke nieuwsorganisatie de (wettelijke) taak en missie verlaat. Klager mag dat eisen, niet-publieke mediaorganisaties kunnen dat indien door abonnees of consumenten gewenst doen. Maar daarmee is niet gezegd dat de NOS dat kan.

De publieke omroep wordt nogal eens vergeleken met *The Guardian*. Deze nieuwsorganisatie kondigde enkele jaren geleden onder meer [aan](#) wijzigingen in woordkeus aan te brengen, om berichten over klimaatontwikkelingen ook wat dat betreft de benodigde urgentie mee te geven. De krant maakt daarmee een expliciete keuze, schrijft de redactie. Maar binnen het huidige publieke bestel mag de NOS zo niet kiezen.

De taakomroep staat in het centrum van het bestel, maar is daardoor niet veroordeeld tot ‘hij zegt, zij zegt’-journalistiek, passiviteit of kleurloosheid. Zolang feitelijkheid, onafhankelijke afweging van relevantie en de brede taak geen geweld worden aangedaan, mag een (hoofd)redactie nieuwskeuzes maken. En dat doet NOS Nieuws ook: zo werd er ingezet op het [verslaan](#) van een klimaatreis naar Spitsbergen. Klager mag dat onvoldoende vinden² en stellen dat er flink wat tandjes bij moeten. Maar de gemaakte keuzes moeten bij een publieke nieuwsvoorziening binnen de voorgeschreven taakin-vulling passen. Die staat niet toe dat de nieuwsorganisatie de megafoon van één belang wordt

² Zie voor wat (on)voldoende zou inhouden en over afweging van nieuwsrelevantie de paragraaf ‘Aandacht’.

of andere relevante berichtgeving sneuvelt. Als het brede publiek de opvatting van klager deelt, moet dat wellicht aanleiding zijn voor herdefiniëring van de taak van de omroep. Pas dan kan een fundamenteel andere koers gevaren worden. Het is niet aan mij om te stellen dat dat nu zo is.

Heeft de publieke omroep dan geen voorbeeldfunctie in het bijdragen aan kennisverbreding en het voelen van urgentie over de klimaatcrisis, zoals klager stelt? 'Dé' publieke omroep staat niet gelijk aan de NOS, er zijn nog twaalf andere omroepen. Binnen het Nederlandse bestel zijn de taken verdeeld, die van de NOS is hierboven beschreven en **de omroep voldoet aan de taak en de missie**. Ledenomroepen kunnen opvattingen van de stroming die ze vertegenwoordigen de ruimte geven. Daar zijn er elf van in het bestel. Als er een voorbeeldrol gespeeld moet worden door publieke omroepen³ en er bepaald wordt dat een thema speciale aandacht behoeft, dan hebben andere omroepen daar wat betreft hun wettelijke taak mogelijkheden voor die de NOS niet heeft.

Aandacht

Volgens XR Nieuwsmedia zou NOS Nieuws, gezien de ernst van de situatie en het publieke belang bij de verslaggeving, *onvoldoende aandacht* hebben voor klimaatberichtgeving en *onvoldoende kwaliteit* leveren.

Klachten die draaien om het al dan niet gebrek aan aandacht voor een thema zijn zeer veel voorkomend bij de ombudsman, maar bijna per definitie onbevredigend te beantwoorden. Want wie bepaalt wat genoeg of onvoldoende is? Niet de ombudsman. Die doet onderzoek naar journalistieke producties en het tot stand komen daarvan, met de [Journalistieke Code](#) als toetssteen. In die code staan geen afspraken over of richtlijnen – laat staan maatstaven of voorgeschreven hoeveelheden – voor het besteden van aandacht aan onderwerpen. En wettelijk is de vrijheid zo'n inhoudelijke afweging te maken bij redacties gelegd, die valt onder de redactionele autonomie.

Beslissingen over het toedelen van arbeid, geld en zendtijd aan onderwerpen zijn redactionele besluiten, het domein van hoofd- en eindredacties. Er is formeel geen door de ombudsman te toetsen goed of fout in deze. Dit kan enkel wanneer de daartoe aangestelde nieuwsorganisatie relevant nieuws volstrekt zou negeren (wat niet zo is, zie voor inzicht in de omvang van de berichtgeving de analyse verderop in dit rapport) of aantoonbaar onjuiste informatie zou melden (ook dat is bij NOS Nieuws niet het geval, waarbij gemaakte fouten – en die komen heus voor – gecorrigeerd moeten worden). Moreel mag een ieder dat goed of fout en een schaal daartussen aanbrengen, maar dat moeten we wel scheiden.

Klager meldt ter onderbouwing van het tekortschieten in hoeveelheid berichtgeving enkele nieuwsfeiten die NOS Nieuws niet en andere nieuwsorganisaties wel hebben gebracht, en baseert daarop de claim dat andere nieuwsmedia frequenter verslag doen over klimaatontwikkelingen. Maar klager schrijft ook dat er van de NOS geen informatie over frequentie is. NOS zou die gegevens moeten leveren om zo'n vergelijking te kunnen maken.⁴ Hoe kan klager dan toch al stellen dat NOS hierin tekortschiet?

En is het dan flauw om op te merken dat maar drie voorbeelden – twee van *The Guardian* en één van de BBC – gegeven worden, maar dat je net zo snel drie voorbeelden kunt geven van klimaatitems die NOS Nieuws wel maakte maar de – zeker samen genomen omvangrijkere – Britse nieuwsorganisaties niet? Neem de [serie items en verhalen](#) vanaf Spitsbergen dit late voorjaar? Niet als aan drie

³ Daarover heeft de ombudsman geen opvatting.

⁴ Buiten dat 'frequentie' op zichzelf geen kwaliteitskenmerk is: of van andere mediaorganisaties die hoeveelheden wel bekend zijn, stelt klager niet. Navraag bij *The Guardian* leerde me dat daar dergelijk overzicht niet gemaakt wordt.

voorbeelden en een claim zonder onderbouwing een stevige conclusie wordt gehecht. Dan is de claim een frame en de conclusie een slag in de lucht.

Of NOS Nieuws qua **frequentie van klimaatberichtgeving** in gebreke blijft kan ik met het instrumentarium dat ik heb **niet onderbouwen**. Zonder maatstaf zou je de ene mening – die van de klager – vervangen door een andere mening – die van de redactie, of die van een andere klager. Of die van de ombudsman. Want zonder maatstaf zou je ook die maar een – zij het onafhankelijke en goed ingevoerde – mediacriticus kunnen noemen. Dat ben ik niet, de ombudsman moet niet de zoveelste mening formuleren maar onderzoeken en toetsen.

Opzet onderzoek

Als ik dan geen algemeen oordeel kan geven of de nieuwsorganisatie qua omvang naar behoren over een onderwerp bericht, waarom dan toch systematisch naar de klimaatberichtgeving van NOS Nieuws gekeken? Omdat dat het mogelijk maakt te laten zien hoe er over het klimaat wordt bericht, en om andere aspecten aan de klacht van XR Nieuwsmedia te onderzoeken.

Om de klimaatberichtgeving van de NOS in de laatste jaren te kunnen analyseren, hebben wij over de jaren 2019 en 2021⁵ een overzicht van gearchiveerde tv-items (inclusief *Nieuwsuur* en *NOS Jeugdjournaal*) opgevraagd, daartoe is gezocht in het tekstarchief op het trefwoord 'klimaat'⁶. Dat leverde voor 2019 390 afzonderlijke tv-items op, voor 2021 310 items⁷. Via YouTube werden van *NOS op 3* 36 video's teruggehaald over klimaat die gepubliceerd werden in de jaren 2019 (13 stuks) en 2021 (23 stuks).⁸

Radiobeachtgeving was qua omvang minder makkelijk vanuit archiefsystemen in een overzicht te vatten⁹ en zo qua inhoud te analyseren, maar trekt vaak – qua inzet en frequentie – samen op met tv-beachtgeving (naar een klimaatop gaat veelal minimaal een duo: iemand voor radio- en iemand voor tv-verslaggeving).

⁵ We hebben gekozen voor 2019 om in elk geval één jaar te analyseren waarin corona-beachtgeving het nieuws niet overheerste. Want dat de coronapandemie in 2020 en in behoorlijke mate ook in 2021 op nieuwsredacties tot een verschuiving in prioriteit (en dus verdeling van arbeidstijd, zendtijd en middelen) leidde, zal duidelijk zijn. Of dat goed of slecht was, of anders had moeten, is een andere discussie. Hier is slechts de constatering relevant dat het zo was.

In beide jaren werd een klimaatop gehouden, daardoor zal meer over het klimaat bericht zijn dan zonder top. Het dichtstbijzijnde 'doorsnee' jaar (lees: zonder corona of klimaatop), een jaar waarin je zou kunnen zien in hoeverre een redactie zonder extra externe impuls klimaatnieuws brengt, zou 2018 geweest zijn. Dat vonden wij wat te ver weg voor een analyse die liefst ook stof tot discussie voor de toekomst zou opleveren.

⁶ Nieuwsitems worden bij opname in het tekstarchief handmatig van een trefwoord voorzien door documentalisten. Er kan enige persoonlijke interpretatie spelen bij dat coderen (voorbeeld: gaat een onderwerp over droogte altijd over het klimaat? De een vindt van niet, de ander misschien wel), maar dat zal in ons onderzoek eerder tot onderrapportage van aan klimaat gerelateerd nieuws leiden doordat een twijfelgeval eerder geen 'tag' klimaat zal krijgen. De overduidelijke klimaatonderwerpen worden met deze zoekterm gevonden.

⁷ Een gearchiveerd item kon in meerdere uitzendingen voorkomen (bijvoorbeeld zowel in de uitzending van 13:00, 18:00 als 22:00 uur) maar werd als één item geteld.

⁸ *NOS Jeugdjournaal* en met name *NOS op 3* zijn nog wat specifiek bekeken naar aanleiding van een constatering over klimaatbeachtgeving in de Nederlandse editie van het [Digital News Report](#) van 2022, daarover verderop meer.

⁹ Omdat radio-beachtgeving niet zo gearchiveerd wordt als tv-uitzendingen zou per uitzending een compleet draaiboek gelezen moeten worden. Daartoe is voor enkele maanden een poging gewaagd door de afdeling Documedia van NOS – die ons heeft ondersteund bij het vergaren van onderzoeksmateriaal, waarvoor dank! – maar echte analyse daarvan was met de beperkte mankracht van team ombudsman niet haalbaar. Een systematische blik op radio-items kunnen we dus helaas niet bieden.

Berichtgeving online van nos.nl is teruggehaald met gerichte vragen aan externe zoekmachines naar de term 'klimaat', de onvermijdbare ruis die dat opleverde¹⁰ is er met de hand uit gehaald. Op de NOS-website is verder gezocht op zogenoemde 'collecties'.¹¹ Voor 2019 werden zo 188 online artikelen geïdentificeerd, voor 2021 284 verhalen.¹²

De tv-items en video's zijn door mijn team¹³ gecodeerd voor een aantal aspecten, variërend van categorieën en functie van sprekers (zoals bijvoorbeeld wetenschappers, politici, medewerkers overheid, bedrijfsleven, wel of niet activistische burgers, belangenverenigingen en stichtingen, weermannen/vrouwen¹⁴), lengte van item (kort of reportage/kruisgesprek), insteek (probleemgericht, oplossingsgericht of anders). Analyse hiervan geeft meer inzicht in inhoudelijke keuzes en aanpak.¹⁵

Verder is gevraagd naar uitleg door de (hoofd)redactie (inclusief reacties op – ook eerdere – klachten van XR) over nieuwskeuzes en aanpak. Eerder ombudsman-[onderzoek](#) naar klimaatberichtgeving door NOS Nieuws is teruggehaald, en er is gekeken naar de aanpak door enkele publieke omroepen en nieuwsmedia elders in de wereld.

Kwaliteit en de journalistieke code

Hoe staat het met het door klager genoemde *gebrek aan kwaliteit* van de klimaatberichtgeving van NOS Nieuws? Een uitspraak over 'kwaliteit' kan – net als een over 'aandacht' – gevoelsmatig ook richting interpretatie en persoonlijke goed- of afkeuring schuiven. Maar 'kwaliteit' is wel iets meer te objectiveren.

Letterlijk wordt met kwaliteit bedoeld: de mate waarin iets goed is in de zin dat het aan bepaalde normen voldoet. In de context van de ombudsman kan voor die bepaalde normen de Journalistieke Code worden ingevuld. Klager stelt dat de klimaatberichtgeving van NOS Nieuws strijdig is met die code. Als concrete onderbouwing wordt aangegeven dat de omroep onvoldoende specialistische kennis¹⁶ heeft om kwaliteit te leveren, om compleet te zijn¹⁷ en daardoor om aan de eis van betrouwbaarheid uit de journalistieke code te kunnen voldoen.

De klimaatberichtgeving van NOS Nieuws voldoet aan de algemeen geaccepteerde afspraken en normen in de Journalistieke Code (m.b.t. onder meer zaken als bronvermelding, wederhoor, controleerbaarheid¹⁸, onafhankelijkheid, betrouwbaarheid van datgene wat gebracht wordt). Het kan nooit 100% foutloos (geweest) zijn gezien de omvang van en snelheid waarmee de nieuwsorganisatie werkt, maar dan dient gecorrigeerd (en waar nodig toegelicht) te worden, en ook dat gebeurt.

Maar hierop doelt de klager waarschijnlijk niet als deze schrijft over 'onvoldoende kwaliteit'. Wat het gebrek aan kwaliteit dan specifiek wel zou inhouden, en hoe het zich manifesteert, wordt in de klacht

¹⁰ Bijvoorbeeld daar waar 'klimaat' duidde op werksfeer of iets dergelijks.

¹¹ Op haken en ogen bij het zoeken op de NOS-website ga ik in bij de paragraaf 'Categorisering'.

¹² Ook hier weer met het voorbehoud van eerder onder- dan overrapportage, analoog aan voetnoot 6.

¹³ Dat team bestond tijdens het coderen uit de ombudsman, de assistent-ombudsman en een (academisch geschoolde) stagiair.

¹⁴ Weerberichten in radio- en tv-uitzendingen zijn niet meegeteld, ook niet als daarin over klimaatontwikkeling werd gesproken. Weervrouwen en -mannen werden zo alleen 'gescoord' als ze als spreker in een regulier bericht voorkwamen.

¹⁵ Door de omvang is het niet mogelijk de overzichten en bestanden met coderingen toe te voegen. In dit rapport worden de grote lijnen uitgelicht.

¹⁶ Op de invloed die de inzet van mensen kan hebben, ga ik bij de paragraaf 'Menskracht' in.

¹⁷ Zie hierover de paragraaf 'aandacht' en hierna de paragraaf 'Publieke taak'.

¹⁸ Voor de invulling van 'controleerbaarheid' door de klager versus de journalistieke code, zie de paragraaf 'Categorisatie'.

vaak geïllustreerd met aannames over criteria die niet eenduidig toetsbaar blijken, zoals frequentie. Zo manoeuvreer je jezelf in een cirkelredenering.

Kijken we dan maar naar twee mogelijke kwaliteitsindicatoren die je wel kunt toetsen: een gebrek aan (eigen) kwaliteit of miskennis van een thema zou kunnen blijken uit het ‘wegstoppen’ van het thema in korte berichtjes (want het is niet zo relevant), of het je er met ‘een Jantje van Leiden’ vanaf maken door (vooral) gebruik van hapklare externe informatie of inspanningen van derden (want dan kunnen we zelf iets anders doen).

Onze inventarisatie en analyse van de klimaatberichtgeving op televisie in 2019 en 2021 laat zien dat in 2019 driekwart en in 2021 twee derde van de klimaatitems in uitzendingen uit eigen, langere reportages en/of kruisgesprekken met en duiding door verslaggevers bestond. *NOS op 3* maakte in die twee jaar 36 (vaak lange uitleg-)video's¹⁹ waarin gesproken wordt over het klimaat. Voor dit alles dient een substantiële redactionele inspanning gedaan te worden, waarvoor je kennis van zaken nodig hebt. Van aantoonbaar **gebrek aan kwaliteit**, toetsbaar via het wegstoppen, gebrek aan kennis of teren op andermans inspanning, is hier **geen sprake**.

Menskracht

Op één punt was de klager heel duidelijk: het (niet) kunnen leveren van de vereiste kwaliteit wordt gekoppeld aan onvoldoende inzet van mensen. NOS Nieuws zou te weinig mensen op klimaatberichtgeving zetten. Er wordt gesteld dat de omroep teert op één klimaatjournalist (die ook energie in de portefeuille heeft), op de rest van de redactie is de klimaatkennis onvoldoende.

Formeel heeft NOS Nieuws géén ‘klimaatjournalist’: die bestaat niet (meer²⁰) op de redactie. Wel is er één medewerker die al een kleine 15 jaar gespecialiseerd is in het klimaat (sinds 2009), en er is sinds een half jaar parttime een tweede specialist. Verder zijn er op deelredacties meerdere algemene en op andere terreinen gespecialiseerde redacteuren plus enkele vaste verslaggevers²¹ die – naast andere berichtgeving – klimaatontwikkelingen volgen voor de verschillende platforms en eigen verhalen aandragen.

De hoofdredactie legde aan de klager uit dat een min of meer vaste groep redacteuren en verslaggevers samenwerkt met de specialisten, en ook de wetenschappelijke kennis van de weermannen en -vrouwen wordt ingezet. NOS Nieuws kiest er zo voor om op diverse deelredacties expertise over het klimaat te hebben, met de specialisten als aanspreekpunt voor de gehele redactie.

Het niet hebben van een aparte klimaatdesk is geen miskennis van het belang van het onderwerp. Ook is het **geen bewijs voor het leveren van gebrekkige kwaliteit** of dat het klimaat bij NOS Nieuws erbij inschiet. Het is een specifieke organisatorische keuze.

¹⁹ Daaronder ook zeven livestreams met verkiezingsgesprekken van ongeveer een uur, die niet helemaal over klimaat gingen maar wel veel aandacht hadden voor diverse kanten aan het thema.

²⁰ In december 2009 kreeg de omroep (tot [verbazing](#) van een enkele politieke partij, die de omroep het voeren van een ‘linkse agenda’ verweet) een voltijds themacorrespondent ‘klimaat- en energie’. Een journalistieke investering in thematiek “zo groot en veelomvattend dat ze tot in lengte van jaren de politieke en maatschappelijke agenda’s zullen domineren,” [volgens](#) de hoofdredacteur van toen. De functie verdween halverwege 2012 toen de persoon in kwestie een andere functie binnen de redactie ging vervullen.

²¹ Bij de analyse van online, tv- en radio-items uit 2019 en 2021 zagen we – naast die van de toen nog ene specialist – de namen van een min of meer vaste groep redacteuren en verslaggevers afkomstig van de deelredacties economie, binnenland, politiek, bureau Brussel, buitenland (in elk geval zes met name genoemde personen, onlineartikelen hebben niet altijd een zogenoemde *byline*). Verder werden incidenteel nog andere redacteuren en verslaggevers op het thema gezet.

Dit is een keuze die een redactie zelf maakt, richtlijnen en normen voor personeelsbeleid of inrichting van de nieuwsvloer staan niet in de Journalistieke Code. Maar ook al valt dit zo niet onder mijn mandaat, tijdens het onderzoek stuitte ik wat dit betreft wel op enkele dingen die ik de nieuwsorganisatie nog wilde meegeven.

Of je een speciale klimaatredactie opzet is dus een keuze, geen voorwaarde voor het leveren van kwaliteitsvolle berichtgeving. Ik vroeg wat het op kan leveren aan de hoofdredacteur van CBC News, qua positie, omvang, inhoud en taak te omschrijven als de NOS Nieuws van Engelstalig Canada. Hij kondigde in oktober 2021 [in zijn blog](#) een wijziging aan in de werkwijze van zijn nieuwsredactie: “We hebben klimaat aangewezen als een nationale *beat*²², onder toezicht van een nieuwe senior producer wiens portfolio Health en Science omvat. We zullen binnenkort een toegewijd internationaal klimaatrapportageteam creëren en de zichtbaarheid van de berichtgeving op onze website en CBC News-app vergroten.”

De verandering is *work in progress*, laat de hoofdredacteur me weten, en de resultaten nog niet evident. Redactiebreed komt er meer bewustzijn wat allemaal onder klimaatberichtgeving valt, de international climate correspondent²³ gaat [dit najaar](#) van start, en op de website en app is de speciale [sectie](#) ‘Climate and Environment’ prominent aanwezig²⁴.

De overkoepelende organisatie van publieke omroepen in Europa EBU verwees in het recente [News Report 2021-2022](#) dan weer naar het belang van klimaatkennis op alle redacties, van sport tot economie en lifestyle. Met onder meer [videogesprekken](#) en lopend onderzoek²⁵ naar hoe diverse publieke omroepen klimaatverslaggeving organiseren wil de EBU bijdragen aan het identificeren van mogelijke *best practices* op inhoudelijk maar ook organisatorische vlak.

XR Nieuwsmedia vroeg de ombudsman initiatief te nemen tot **onderzoek naar ‘noodzaak en vorm van redactiebeleid’** voor klimaatverslaggeving. Dergelijk onderzoek is niet aan de ombudsman: die onderzoekt en toetst achteraf en stippelt niet vooraf een koers uit (dat zou pas de spreekwoordelijke slager zijn die het eigen vlees keurt...). Maar het wordt elders wel gedaan. En uiteraard zal elke nieuwsredactie geïnteresseerd zijn in de uitkomsten.

De hoofdredacteur van CBC News schreef me het nog het lastigst te vinden dat veel klimaatverhalen – ook op zijn eigen werkvloer – niet direct gezien worden als urgent, ‘hard’ dagelijks nieuws en uit beeld verdwijnen wanneer er bijvoorbeeld oorlog is.²⁶ Op de redactie wordt dan ook gesproken over het verbreden van de eigen invulling van het begrip ‘nieuws’.

Het zijn dit soort kritische vragen die je jezelf als journalistieke organisatie moet blijven stellen, uiteraard over alle thema’s en ongeacht de organisatorische keuzes die je maakt. Juist als je als publieke omroep zo’n specifieke, altijd onafhankelijke informerende taak hebt. Wat moet je doen, binnen de kaders die de wet je stelt? Altijd allereerst je werk: het op betrouwbare manier brengen

²² ‘Beat reporting’ betekent gespecialiseerde verslaggeving, over langere tijd en gericht op een specifiek onderwerp.

²³ Het is interessant dat CBC het model van de klimaatcorrespondent inzet, iets dat NOS Nieuws dus tussen 2009 en 2012 deed. De zeer ervaren verslaggever en haar (kleine) team moeten gaan bijdragen aan het verzorgen van grote klimaatverhalen. De verslaggever heeft nog wel enkele andere grote terreinen onder haar hoede, dus exclusieve toewijding aan het onderwerp kan lastig worden. Het zijn ontwikkelingen om te volgen.

²⁴ Hierover bij de paragraaf ‘Categorisatie’ meer.

²⁵ Ik kon niet direct achterhalen wanneer men resultaten wil hebben.

²⁶ Dat de redactie van NOS Nieuws zich van dit gevaar ook bewust is, bleek bij de presentatie van het meest recente IPCC-rapport in april van dit jaar, op het moment dat de oorlog in Oekraïne dagelijks veel van de redactionele inzet vroeg en kreeg. Het IPCC-rapport kreeg uiteraard aandacht [online](#) en in bulletins, bijvoorbeeld in het *NOS Journaal van 20 uur* aan het eind van de uitzending. Ondanks dat onderzoek in het verleden liet zien dat het slot van een uitzending niet per definitie een slechte plek is als het gaat om het ‘blijven’ van een onderwerp, discussieerde de redactie naderhand stevig over de plek en de prominentie.

van het brede relevante nieuws, voor je brede publiek, zonder spreekbuis te worden van welk belang dan ook. Een collega-ombudsman van een publieke omroep aan de andere kant van de wereld zei ooit: “We are always impartial. We are only partial to the truth.”

Eén punt tot slot: het hebben van specialisten die het klimaat terrein afgrazen in combinatie met de schil mensen die ook andere onderwerpen verslaan, kán voor de kwaliteitsbewaking wat **bemensing** betreft **wel kwetsbaar** zijn. Op momenten van veel nieuws of plotselinge gebeurtenissen voeg je aan de specialisten snel een hoeveelheid generalisten toe. Daarmee kan je de capaciteit als een harmonica laten fluctueren en dat kan goed werken: flexibel, snel en efficiënt²⁷. Maar het kan ook voelen alsof je steeds moet ‘bedelen’ om toewijzing van mensen aan het onderwerp en dat voelt ongemakkelijk.

Daarnaast moeten de specialisten een breed (en steeds breder) terrein bewaken, met toenemend gevaar dat nieuws over het hoofd wordt gezien, verslaggeving minder diepgang heeft dan gewenst of een bericht met spoed hersteld moet worden. Allemaal niet aan de personen te wijten maar aan de omvang van het werkterrein. Verder is eigen research bijna onhaalbaar als je ook de dagelijkse nieuwsstroom moet bijhouden. Ontwikkelingen gaan snel en de problematiek is zo complex dat mensen die af en toe bijspringen voor correcte berichtgeving steeds sturing van de specialist nodig kunnen hebben (wat wellicht dan weer niet zo efficiënt is).

Dat er een tweede specialist op de redactie is gekomen, zal zorgen voor meer aandacht en tijd voor onderwerpen over klimaat. Klager zal zeggen: *too little, too late*. Dat zou het zijn als zich tot nu toe niemand behalve de specialist om het klimaat bekommerd had. Dat is niet zo. Maar een kritische blik of de specialisten niet overvraagd worden, blijft nodig. Nu de parlementaire enquête naar het Gronings gas weer loopt, staan klimaatontwikkelingen niet stil. Het is maar een illustratie, maar toch.

Standaarden

Klager betoogde dat NOS Nieuws tekortschiet bij het afwegen van de relevantie van het nieuws over de klimaatcrisis op grond van objectieve standaarden. Daarbij werd ‘objectieve’ gelijkgesteld aan wetenschappelijke standaarden. Voor het toetsen van de (correcte) manier van afwegen van nieuwsrelevantie op dergelijke gronden zou volgens klager een afspraak opgenomen dienen te worden in de Journalistieke Code.

Maar wat zégt klager hier eigenlijk? Over welke wetenschappelijke standaarden heeft men het? En waarom zouden bij bepaling van journalistieke relevantie (en dus hoeveelheid aandacht en urgentie informatie krijgt in de nieuwsvoorziening) juist afwegingen volgens *wetenschappelijke* standaarden gemaakt moeten? Het klinkt enorm ‘objectief’, maar wat houdt het in?

Wil je dan betogen dat hoe méér iets bestudeerd wordt, hoe méér berichtgeving erover zou moeten zijn? Dan zou de koolmees de vogel zijn waarover we in Nederland het meeste nieuws zouden moeten lezen, want die wordt het meest bestudeerd. Of moet de journalistiek méér tijd en aandacht aan iets geven naar mate het wetenschappelijk bewijs voor iets harder is? Dat brengt ons terug naar de 19de-eeuwse opvattingen over wetenschappelijke hiërarchie en de discussie over onderscheid tussen harde en zachte wetenschap van de 20ste-eeuwse jaren zestig. Wat wordt hier bedoeld?

Van **een criterium dat zo vaag** is, hoeft de journalistieke code gelukkig **geen vereiste** te maken. Wél van betrouwbaar, controleerbaar, transparant, onafhankelijk en onbevooroordeeld zijn. Allemaal zaken die ook binnen de wetenschap essentieel zijn. Maar journalistieke relevantie wordt het best afgewogen op basis van journalistieke criteria.

²⁷ Dat laatste is bij de publieke omroepen vanwege de publieke financiering ook altijd een te maken afweging.

Die kunnen soms arbitrair lijken, ze zijn niet onfeilbaar en kunnen [veranderen](#). Maar dan moet je ze uitleggen, en als ze duidelijk verantwoord worden, kan het publiek zélf het oordeel vellen of de nieuwsorganisatie het werk wat dit betreft naar behoren heeft gedaan. NOS Nieuws verantwoordt werkwijze en uitgangspunten, een enkele keer ook [over klimaatverslaggeving](#). Dat mag graag frequenter gebeuren. Het publiek kan het dan met de keuzes niet eens zijn, maar ze zijn wel expliciet en transparant, en niet per definitie onterecht gemaakt.

Diverse aspecten n.a.v. de inventarisatie

Coderen en op grond daarvan analyseren heeft iets in zich van schijnexactheid (anderen zouden zeggen: willekeur, want het zijn altijd mensen die het doen). Trends kan je aan het bestuderen van twee kalenderjaren sowieso niet ontleen. Toch zie je hierdoor soms ineens door het bos een mooie boom of bruikbaar vergezicht. Daarom enkele observaties.

- ➔ De inventarisatie leverde in **2019 390 tv-items en 188 online artikelen** op, in **2021 310 tv-items en 284 online artikelen** met aan het klimaat gerelateerde informatie. Die waren uiteraard niet gelijk door beide jaren gespreid. Vlak vóór en tijdens een klimaatop (COP25 2019 vond december 2019 plaats in Madrid, COP26 in Glasgow in december 2021) bevatten nieuwsuitzendingen nu en dan twee klimaatitems en verschenen er twee of meer klimaatverhalen op een dag. Of dat veel of weinig is, is op grond hiervan niet te zeggen. In 2019 vrijwel elke dag een tv-item over het klimaat (dat in diverse bulletins uitgezonden kan zijn), of in 2021 ondanks de coronapandemie een behoorlijke stijging in aantal online artikelen ten opzichte van 2019, wat zegt dat en is dat voldoende? Zonder dat te kunnen vastpinnen is er wel zichtbare substantiële aandacht voor het thema.²⁸
- ➔ Klager merkt op dat klimaatontwikkelingen door NOS Nieuws niet los gezien zouden worden van een **economisch kader** omdat de ene klimaatspecialist ook 'energie' in de portefeuille heeft. Wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen zouden hierdoor onderbelicht blijven. Onze inventarisatie van tv- en onlineverhalen laat dit niet zien. Allereerst is de groep redacteuren/verslaggevers die klimaatverhalen maakt groter dan de ene klimaatspecialist, en zitten medeverantwoordelijke collega's op meer deelredacties dan alleen de economieredactie. Wel hebben veel klimaatverhalen inderdaad op een of andere manier met energie te maken (al was het maar omdat de CO₂-uitstoot deels aan energieproductie hangt en de energietransitie een belangrijk onderdeel van klimaatmaatregelen is). Maar zelfs zo'n sub-thema 'energie' wordt binnen alle klimaatverhalen niet buitenproportioneel vanuit de economische invalshoek belicht. Wetenschappelijke en maatschappelijke informatie krijgt aandacht, zo laat bijvoorbeeld inventarisatie van het type sprekers zien (zie hieronder).
- ➔ Kijk je naar **het type sprekers** in klimaatitems, dan zie je zowel in 2019 als 2021 dezelfde top vijf: politici²⁹, eigenaars/medewerkers van bedrijven³⁰, medewerkers van aan de overheid

²⁸ Zie ook de opmerkingen die we onder 'Kwaliteit' maakten over de verhouding langere reportages – korte berichten en de eigen inspanning en nieuwsgaring daarvoor.

²⁹ Hieronder rekenen we leden van gemeenteraden, Provinciale Staten, Tweede en Eerste Kamer, Europees parlement, diverse buitenlandse politici. Ook ministers, burgemeesters en eurocommissarissen telden we hierbij. Van al deze gremia kwamen klimaatwoordvoerders uit de Tweede Kamer zeer regelmatig voor, naast de eurocommissaris en enkele ministers met klimaatonderwerpen in de tas (een minister van klimaat was er in deze jaren nog niet). Waterschappen zijn – gezien de raakvlakken met klimaat – weinig zichtbaar.

³⁰ Bijvoorbeeld energieleveranciers, maar ook bedrijven die nieuwe ontwikkelingen in de markt zetten. MKB is weinig zichtbaar.

gelinkte organisaties (ook onderzoeksinstituten)³¹, wetenschappers, medewerkers van stichtingen en belangenorganisaties. Burgers (onderscheiden naar activistische burgers³², niet-activistische burgers, ervaringsdeskundigen³³) staan voor een kleiner (en stabiel blijvend) aantal.

Met name in 2019 is het percentage politici uitzonderlijk hoog. Vaak zitten ze met meerdere in één item, vooral als items overleg over te nemen maatregelen behandelen. Die komen in 2019 veel voor.³⁴

Inventarisatie laat dus zien dat in NOS Nieuws beduidend meer **institutionele** (inclusief politieke) sprekers aan het woord komen dan ‘gewone’ burgers. Dat kan begrijpelijk zijn vanuit de taak die de NOS heeft: dat wat je als nieuwsorganisatie wilt en moet brengen voor je publiek zit veelal in de sfeer van ontwikkelingen die ergens (officieel) geconstateerd worden en van maatregelen die (officieel) genomen worden. Burgers ‘maken’ dan minder vaak nieuws.

- ➔ Kijk je naar **welke functie** sprekers hebben in klimaatonderwerpen, dan hebben sprekers van (politieke) organisaties, instituties en bedrijven veelal de functie van beslisser of deskundige. Gewone (niet-activistische) burgers komen veelal aan het woord in ‘vox pops’, als stem aan de zijlijn.³⁵ Als ze ‘ervaringsdeskundige’ zijn, hebben ze vaker de rol van slachtoffer van iets dan dat ze zelf als burger iets aangepakt of ondernomen hebben. Het geeft gewone burgers zo een wat passieve rol.³⁶ Het *Jeugdjournaal* doet dat anders, dat laat vaker actieve burgers zien (kinderen en hun ouders ‘doen’ vaak dingen), en niet alleen in klimaatonderwerpen. Maar is daarmee ook niet activistisch in toon.
- ➔ Met name bij *NOS op 3* was er een opmerkelijke stijging te zien in het aantal ‘**ervaringsdeskundigen**’ tussen 2019 en 2021 (van 1 in 2019 naar 35 in 2021). Dat had voor 40% te maken met uitzendingen die over de woningmarkt gingen (daarin werden vaak ook klimaataspecten meegenomen). Ook kwamen meer ‘niet-activistische burgers’ aan het woord, in korte vox-pops met jongeren. Dat maakte dat video’s in 2021 vaker perspectieven vanuit de doelgroep bevatten.
- ➔ Sprekers van **goede doelen en stichtingen** kwamen in 2021 half zo vaak aan het woord als in 2019. En zelfs in 2019 was dat aantal nog geen 10% van het totaal aantal sprekers. Het verwijt dat NOS Nieuws aan de leiband van de activisten loopt, zoals dat wel eens uit klimaat sceptische hoek werd gemaakt, is op grond van de sprekers die ruimte krijgen niet terecht.
- ➔ De NOS-hoofdredacteur schreef aan de klager dat de redactie in de afgelopen jaren meer de nadruk is gaan leggen op berichten die de aanpak van de klimaatcrisis belichten en minder de problemen beschrijven. Wij scheidden tv-items die berichtten vanuit het **probleem** van die over **oplossingen** of berichten die niet aan één van beide kanten hingen. Onze categorisering gaf het volgende beeld:

	probleem	oplossing	geen van beide
2019	20%	55%	25%
2021	35%	45%	20%

³¹ Bijvoorbeeld wetenschappelijke en onderzoeksinstituten vallend onder de overheid zoals KNMI, RIVM, Planbureau voor de Leefomgeving, maar ook Rijkswaterstaat.

³² Onder meer veel demonstranten.

³³ Zoals mensen die slachtoffer waren van een (waarschijnlijk/mogelijk) door klimaatverandering veroorzaakte gebeurtenis.

³⁴ In dat jaar sloot de regering het zogenoemde [Klimaatakkoord](#), daaraan ging veel overleg aan vooraf.

³⁵ Demonstranten en vox pops houden elkaar qua aantallen in evenwicht.

³⁶ Binnen het vakgebied wordt op opleidingen en bij enkele mediaorganisaties (niet de NOS) onder de vlag van ‘constructieve journalistiek’ gekeken of journalistiek kan bijdragen aan oplossingen voor problemen in de samenleving. Niet in de plaats van de nieuwsfunctie maar ernaast.

Probleemsignalerend of -beschrijvend was de berichtgeving dus inderdaad niet buitensporig, maar dat aandeel nam wel wat toe. Overleg over maatregelen categoriseerden we als zoeken naar oplossingen, daarvan werd dus veel verslag gedaan in 2019 (onder meer vanwege overleg over het klimaatakkoord). Verslag van protesten rekenden we als ‘geen van beide’, met name in 2019 was dat een flink deel van de totale 25% (vanwege veel jongerenprotesten, en ook toen stonden stikstofproblemen al regelmatig centraal).

Blik op de jonge doelgroep

Onze extra analyse van de verhalen die NOS Nieuws specifiek voor jongere doelgroepen maakte, werd ingegeven door het [Digital News Report](#)³⁷ van 2022. Daarvoor werd specifiek naar klimaatnieuws gekeken. Welke nieuwsbronnen werden in 2021 gebruikt en wat werd er van nieuwsmedia verwacht?

Jongeren³⁸ blijken meer aandacht te besteden aan klimaatontwikkelingen dan oudere leeftijdsgroepen, en ze maken daarbij gebruik van nieuwsmedia maar ook van allerlei andere bronnen zoals beroemdheden, sociale en alternatieve media en gesprekken, ook met politici en politieke partijen.

NOS op 3 lijkt de doelgroep goed te kennen: tijdens de verkiezingsperiode werd een serie (goed bekeken) livestreams gemaakt voor en met jonge potentiële stemmers (rond de 18 jaar): lange gesprekken met steeds twee of drie politici over thema's die de doelgroep belangrijk acht. Klimaat zat in alle uitzendingen. Het leverde een sterke stijging op van het aantal politici onder de sprekers ten opzichte van 2019, maar dat is logisch. Het maken van deze livestreams was een bewuste keuze en vroeg een substantiële inzet van de redactie.

Het *Jeugdjournaal* heeft – ongeacht het thema – altijd bovengemiddeld veel kinderen, jongeren en andere ‘gewone’ mensen als sprekers³⁹. Klimaatitems in het *Jeugdjournaal* gaan (nog iets) meer dan in de andere uitzendingen over oplossingen. Beide zijn bewuste keuzes die ook bij andere thema's gemaakt worden, ingegeven door het zich richten op de doelgroep. Het geeft items nu en dan een praktisch en wat minder institutioneel perspectief dat ook bij items in andere uitzendingen wel zou kunnen passen.

Volgens het Digital News Report is er nog een opvallend aspect aan jongeren en klimaatnieuws. Jongeren vragen iets anders van nieuwsmedia dan ouderen: duidelijke standpunten. Ouderen waarderen neutrale berichtgeving, die verschillende opvattingen weerspiegelt.⁴⁰

Je zou dan kunnen stellen dat er blijkbaar ruimte bij de nieuwsgebruiker zit om als nieuwsorganisatie actief standpunten in te nemen. Maar die ruimte geeft de taak van de NOS niet. Kijk je naar de video's uit de twee onderzochte jaren, dan zijn expliciete standpunten niet duidelijk zichtbaar in de inhoud en vertelstijl van *NOS op 3*. Klimaatproblemen en ontwikkelingen worden wel duidelijk geschetst (gebaseerd op onderzoeksresultaten, (eigen) waarnemingen en hoe de wetenschap er tegenaan kijkt). Er wordt niet aangespoord om iets (wel of niet) te doen (activerend noch activistisch), wel om verantwoordelijkheid te nemen (bijvoorbeeld politici: “Den Haag, kijk je mee?”).

³⁷ Sinds 2018 onderzoekt het Commissariaat voor de Media jaarlijks voor dit rapport het nieuwsgebruik en het vertrouwen in nieuwsorganisaties in Nederland, het onderzoek wordt gedaan samen met het Reuters Institute for the study of Journalism en maakt deel uit van wereldwijd onderzoek..

³⁸ Het Digital News Report hanteert leeftijdscategorieën vanaf 18 jaar, de doelgroep van het *Jeugdjournaal* zit hier dus niet bij.

³⁹ In 2019 kwam klimaatactiviste Greta Thunberg in alle tv-items veel voor, niet alleen bij het *Jeugdjournaal*. Dat gebeurt een tiener niet zo snel .

⁴⁰ Digital News Report 2022, p. 39-40, met name tabel 6.14.

Het kan voor de nieuwsorganisatie interessant zijn te volgen of de vraag om duidelijke standpunten ‘meegroeit’ richting andere leeftijdscategorieën. Is dit een voorbode van een groeiende vraag om profilering, ook van een publieke nieuwsorganisatie als die van taakomroep NOS, of zitten we daar middenin? Op dit moment zie je de blijkbare vraag onder jongeren om standpuntbepaling door een nieuwsmidium bij NOS op 3 niet aantoonbaar ingevuld worden.

Categorisering

XR Nieuwsmedia klaagde over het op website en in de app ontbreken van een aparte berichtencategorie ‘klimaat’, waar bijvoorbeeld ‘sport’ of ‘koningshuis’ die wel hebben. Dat zou wijzen op onvoldoende prioriteit voor het onderwerp.

De hoofdredactie vertelde me dat het samenstellen van ‘dossiers’, wat in het verleden een periode gedaan werd, toen niet leidde tot veel extra belangstelling (‘traffic’) vanuit het publiek. Waren kosten en baten dan wel in balans? Maar, zo schreef de hoofdredactie ook aan de klager, over de categorisering op site en app wordt momenteel nagedacht.

Een broedende kip schijn je niet te moeten storen. En daarnaast is **het al dan niet geven van prioriteit aan een onderwerp niet** platweg op één lijn te stellen met **het wel of niet hebben van een apart tabblad** op site of app.

Wel geef ik graag nog een opmerking mee van de hoofdredacteur van CBC News, die vorig jaar immers wél besloot tot een aparte plek voor nieuws dat aan klimaat gerelateerd kan worden. Hij schreef dat het maken van een [speciale plek](#) voor klimaatberichtgeving op website en app in aanleg inspanning (en dus tijd en geld) kost, en dat men ook bij CBC News niet direct extra stromen lezers en kijkers verwacht: veel mensen vinden de verhalen via zoekmachines en sociale media. Maar hij vindt het belangrijk om nu en dan letterlijk te kunnen laten zien welke aandacht je voor een bepaald thema hebt, en een prominente plek op een app of website helpt dan.

Mij lijkt nog iets anders belangrijk, iets dat mogelijk samenhangt met het ontbreken van een aparte berichtencategorie: de beperkte vindbaarheid – vergeef me het eufemisme – van de hoeveelheid items en artikelen die NOS Nieuws over het klimaat maakt.

Al toen ik ombudsman bij de NOS was (2015-2016) merkte ik dat het terugzoeken van berichtgeving op de website nos.nl lang niet altijd leidde tot alles (of zelfs het enige) dat je zocht. Dat is sindsdien niet fundamenteel veranderd.⁴¹ Het verweer vanuit de organisatie is steeds geweest dat de website

⁴¹ Bij de research voor dit rapport hield de assistent-ombudsman bij wat ze moest doen om online berichten (terug) te vinden. Want er zijn verschillende manieren waarop je naar artikelen van NOS Nieuws over klimaat kunt zoeken.

→ Op de [website](#) allereerst via het [vergrootglas](#) (tik in: ‘klimaat’ en je krijgt een lijst artikelen waarin de zoekmachine een connectie met het woord klimaat vindt. Die lijst wordt niet op datum van publicatie gesorteerd (wat handig zou zijn bij het kunnen volgen van ontwikkelingen) en bevat ook artikelen met een andere betekenis van ‘klimaat’ – bv ‘een veilig klimaat’ (ook niet handig, maar wel logisch). Categorieën zijn onder het [onderdeel van de menubalk](#) genaamd Nieuws te vinden, maar daar is geen aparte categorie ‘klimaat’. Artikelen over het klimaat kunnen onder een andere term gevat zijn, zoals Economie of Binnenland. Of je kunt op de homepage naar beneden [scrollen](#) om tussen de artikelen te zoeken naar artikelen gelinkt aan het klimaat. Horizontaal worden dan op de homepage verschillende groepen nieuwsberichten uitgelicht: Uitgelegd, Sport, Gemist? en Collecties. Onder de [collecties](#) zijn er meerdere die het klimaat betreffen, zoals [Klimaatexpeditie Spitsbergen](#), [Dossier Stikstof](#) en [Het klimaat verandert](#). Wie op deze collecties klikt, krijgt een overzicht van de artikelen gelinkt aan het onderwerp van de collectie.

→ Via de [NOS Nieuws app](#) zoek je op vrijwel identieke wijze als op de site.

→ Als je weet wat je zoekt, is de eenvoudigste weg toch de [externe zoekmachine](#), terwijl het logisch zou zijn dat het vergrootglas (de interne zoekmachine) je zou helpen. Maar ook de ervaren zoekers binnen de

geen archieffunctie heeft. Dat kan, maar zou het toch geen onderdeel van je publieke taak kunnen zijn te zorgen dat het publiek eenvoudig kan terugvinden wat je bericht hebt? Het voelt ook als een verspilling van door de redactie geleverde inspanning als dat wat gemaakt is vaak alleen met moeite (en hulp van externe zoekmachines) nog te lezen⁴² is.

De hoofdredactie wees in de reactie aan de klager op het samenstellen van ‘collecties’: bij bepaalde nieuwsgebeurtenissen of thema’s worden berichten sinds enige tijd wel gelabeld en gegroepeerd, zoals onlangs nog bij een [klimaatexpeditie](#) naar Spitsbergen. Maar waarom dán wel en waarom niet systematisch? Wie bepaalt wat er in een collectie komt?⁴³ Dat is niet altijd evident. Maak transparant wanneer of waarom je het doet.

Is de berichtgeving van NOS Nieuws door het ontbreken van een klimaatcategorie dan ook niet **controleerbaar**, zoals klager stelde? Controleerbaarheid moet zitten in zaken als bronvermelding en onderbouwing van beweringen of aannames, niet in de categorisering van berichten. Bronvermelding mag van mij altijd meer, maar het is bij items en artikelen (hier bijvoorbeeld door het gebruik van hyperlinks, al zijn die spaarzaam en vooral naar rapporten) doorgaans goed na te gaan wat er aan feiten onder berichtgeving ten grondslag ligt.

Concluderend kan je inderdaad wijzen op een **gebrek aan (eenduidige) categorisering van klimaatartikelen**. Maar het ontbreken van een categorie ‘klimaat’ op website en app is – gezien de omvang van de berichtgeving – niet simpelweg bewijs voor miskennen van het belang van het onderwerp. Wel een uiting van een specifieke, vooral vanuit de afzender geredeneerde opvatting over de status van eenmaal gepubliceerde berichtgeving: we zijn er voor nieuws, en wat doe je dan met een bericht als het geen nieuws meer is. Ik ben benieuwd naar het ei dat de broedende kip hierover aan het leggen is.

Samenvattend

De klacht van XR Nieuwsmedia – NOS Nieuws miskent het belang van klimaatberichtgeving en doet niet genoeg – **is ongegrond**. Analyse van berichtgeving over meerdere kalenderjaren toont een substantiële eigen inzet op de diverse platforms die NOS Nieuws moet bedienen. Claimen dat het ‘niet genoeg’ is, is interpretatief en niet toetsbaar.

Op grond van de **wettelijke taak, de missie en het genrebeleidsplan Journalistiek** kán de NOS simpelweg niet doen wat de klager eist: ertoe besluiten om al het nieuws door een klimaatbril te zien en beoordelen. De publieke nieuwsorganisatie NOS dient onafhankelijk en betrouwbare nieuwskeuzes te maken op grond van brede journalistieke criteria.

Toch hebben we de klimaatberichtgeving van NOS Nieuws willen onderzoeken. Alleen met zo’n analyse – waarvoor in de hectiek van de dag voor een nieuwsorganisatie zelf niet vanzelfsprekend de tijd of focus is – worden bepaalde patronen zichtbaar. Die wilden we de omroep meegeven.

- Het thema klimaat wordt in de door ons geanalyseerde jaren 2019 en 2021 door de omroep niet genegeerd, dat laten de aantallen artikelen, tv-items, radioverslagen en (uitleg- en livestream)video’s op diverse platforms zien. Is er dan niet eens een rapport of nieuwsfeit tussendoor geglipt? Vast wel. Maar het feit dat NOS over enkele door klager aangedragen

organisatie, zoals documentaristen en researchredacteuren, zoeken vaak via derden. Het gebruiksgemak van de website en app zijn wat betreft het terugvinden van berichten dus beperkt.

⁴² Het gaat hier specifiek om de online-artikelen. TV- en radio-uitzendingen zijn in hun geheel terug te vinden via [NPO Start](#) en [NPORadio1](#), losse items zitten soms verwerkt in artikelen. [NOS op 3-items](#) vind je via YouTube en sociale media.

⁴³ Waarom is er bijvoorbeeld zowel de collectie Dossier Stikstof als [Stikstofplan Kabinet?](#)

zaken niet bericht heeft, is geen bewijs voor miskennen van het thema. NOS Nieuws berichtte ook over zaken waar andere nieuwsorganisaties geen aandacht voor hadden.

- Analyse van de tv-items gaf aan dat in minimaal twee-derde (2021) tot driekwart (2019) van de items er aantoonbare eigen redactionele inspanning (inclusief inzet van verslaggevers en het geven van extra duiding) aan ten grondslag lag. Ook online en op radio en YouTube (*NOS op 3*) blijkt dat. Kwaliteit van berichtgeving hangt niet aan frequentie, wel aan diepgang.
- Berichtgeving signaleert de problemen, maar is vaker gewijd aan maatregelen en onderhandelingen over oplossingen of aan items die onder geen van beide categorieën vallen. Het stadium van vooral constateren hoe erg het is, is de berichtgeving wel voorbij.
- Sprekers komen veel uit institutionele hoek: politici, onderzoekers (ook van overheidsinstellingen), bedrijfsleven. Burgers zijn ófwel demonstranten ófwel ‘de man in de straat die ergens iets van vindt’. Als ze ‘ervaringsdeskundige’ zijn is dat meer in de rol van slachtoffer dan als burger die iets onderneemt.
- Energie is een belangrijk sub-thema, maar niet buitensporig of overheersend. Ook wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen worden gevolgd.

Het al dan niet hebben van **een speciale klimaatdesk** op de redactie **is geen maatstaf voor het kunnen leveren van kwaliteit**. Nut, bruikbaarheid en toepasselijkheid van zo’n themaredactie verschillen per nieuwsorganisatie en besluiten erover zijn het domein van de hoofdredactie. Die kan in de toekomst uitzien naar de inventarisatie van *best practices* door derden, en indien gewenst de ervaringen van anderen meewegen. Maar de keus maakt ze zelf.

Ook het al of niet speciaal **labelen van berichtgeving** of het inrichten van **een prominente plek op app en website** is **geen bewijs voor miskennen van het belang** van het onderwerp klimaat. Wel kan het inrichten van een (extra) plek op de platforms bijdragen aan de zichtbaarheid en vindbaarheid van klimaatverslaggeving. Wat ‘vindgemak’ doet voor de interesse in producties laten de hoge bezoekersaantallen van de uitlegvideo’s van *NOS op 3* op YouTube zien. Naarmate je jongere doelgroepen wilt blijven boeien (en die willen geboeid worden!), zal je het ze makkelijk moeten blijven maken.

Kwalitatieve kwetsbaarheid zit eventueel in de **menskracht** die de gevraagde diepgang moet leveren, met name mogelijke druk op de specialisten op de redactie. Er is om hen heen een schil van vaste redacteuren en verslaggevers met klimaatkennis op de diverse deelredacties. Deze vaste redacteuren dragen bij aan het hebben van expertise en ‘klimaatgeheugen’ op de redactie, ook als de specialisten anders ingezet moeten worden. Maar het blijft opletten of de specialisten niet overvraagd worden.

Verantwoording over werkwijze en uitgangspunten, ook over klimaatverslaggeving, mag frequenter gebeuren. Het publiek kan het dan met keuzes niet eens zijn, maar ze zijn wel expliciet en **transparant** gemaakt.

Niet alle klimaatverhalen zullen altijd direct urgente, ‘harde’ nieuwsverhalen zijn. Alle nieuwsorganisaties zullen moeten blijven letten op patronen en signalen die niet snoeihard ‘voorpagina’ of ‘opening acht uur’ lijken maar wel ‘de druppel waaraan je de regen herkent’. Houd dus als journalistiek je definitie van nieuws regelmatig onder de loep, net als de criteria waarmee je relevantie afweegt. Wees daar transparant over en neem je publiek mee in de afwegingen. Maar geef je criteria niet weg voor andere dan *journalistieke* criteria.

Dát is de taak waaraan de journalistiek bij NOS Nieuws voldoet: het onafhankelijk, tijdig en betrouwbaar brengen van het relevante nieuws aan een breed publiek. Niet de megafon zijn van één thema of belang.